

РІШЕННЯ У ГОСПОДАРСЬКИХ СПРАВАХ

Помилковими є висновки Вищого господарського суду України про те, що для встановлення суми заборгованості за поставлену теплову енергію у січні 2011 р. слід керуватися розпорядженням Київської міської державної адміністрації від 29 грудня 2010 р. № 1222 «Про встановлення тарифів на комунальні послуги з централізованого опалення і постачання гарячої води виконавцям цих послуг усіх форм власності для здійснення розрахунків з населенням, згідно з тарифами на теплову енергію, затвердженими Національною комісією регулювання електроенергетики України». Відповідно до цього розпорядження з 1 лютого 2011 р. застосовуються нові тарифи, оскільки із 22 липня 2010 р. — дати набрання чинності Законом України «Про Національну комісію регулювання ринку комунальних послуг України», яким внесено зміни до ряду законодавчих актів у сфері теплопостачання, — Київська міська державна адміністрація не може встановлювати тарифи на теплову енергію для суб'єктів природних монополій, а Національна комісія регулювання електроенергетики України в межах повноважень, наданих зазначеним Законом, 14 грудня 2010 р. затвердила тарифи на теплову енергію акціонерній енергопостачальній компанії «Київенерго»

ПОСТАНОВА

*Судової палати у господарських справах Верховного Суду України
від 28 травня 2013 р.
(в и т я з)*

До Верховного Суду України звернулося публічне акціонерне товариство «Київенерго» (далі — ПАТ) із заявою про перегляд Верховним Судом України постанови Вищого господарського суду України від 6 лютого 2013 р. у справі № 5011-64/2345-2012 за позовом ПАТ до житлово-будівельного кооперативу «Енергетик-2» (далі — ЖБК) про стягнення заборгованості з підстави неоднакового застосування судом касаційної інстанції положень постанови Національної

комісії регулювання електроенергетики України (далі — НКРЕ) від 14 грудня 2010 р. № 1729 «Про затвердження тарифів на теплову енергію АЕК «Київенерго» (далі — постанова НКРЕ № 1729), внаслідок чого ухвалено різні за змістом судові рішення у подібних правовідносинах.

На обґрунтування неоднакового застосування судом касаційної інстанції норм матеріального права заявник надав копію постанови Вищого господарського суду України від

24 травня 2012 р. у справі № 9/361, у якій висловлено протилежну правову позицію.

Вищий господарський суд України ухвалою від 8 квітня 2013 р. допустив справу № 5011-64/2345-2012 до провадження для перегляду Верховним Судом України оскаржуваної постанови.

Допускаючи зазначену справу до провадження Верховного Суду України, суд касаційної інстанції дійшов висновку про те, що в постанові від 24 травня 2012 р. у справі № 9/361 за аналогічних підстав та предмета позову, змісту позовних вимог і матеріально-правового регулювання спірних правовідносин вказано про необхідність нараховувати вартість спожитої у січні 2011 р. теплової енергії за тарифами, встановленими постановою НКРЕ № 1729.

ПАТ у заяві просило скасувати постанову Вищого господарського суду України від 6 лютого 2013 р. у справі № 5011-64/2345-2012 та прийняти нове судове рішення.

Заслухавши суддю-доповідача, пояснення представника позивача, перевіrivши наведені заявником обставини, Судова палата у господарських справах Верховного Суду України вважає, що заява підлягає частковому задоволенню з огляду на таке.

Як встановлено судами, згідно з умовами договору на постачання теплової енергії у гарячій воді, укладеного 1 листопада 1999 р. між сторонами (акціонерною енергопостачальною компанією «Київенерго» (далі — АЕК), правонаступником якої є ПАТ, та ЖБК) позивач постачав відповідачу теплову енергію у вигляді гарячої води. Натомість відповідач у період з 1 листопада 2009 р. до 1 лютого 2012 р. неналежним чином виконував свої зобов'язання з оплати поставленої теплової енергії. Тому ПАТ подало позов до суду про стягнення суми боргу, пені, інфляційних збитків та 3 % річних.

Суди першої та апеляційної інстанцій позов задовольнили частково: з відповідача стягнуто на користь ПАТ 94 тис. 849 грн 93 коп. боргу за спожиту теплову енергію, 7 тис. 743 грн 32 коп. інфляційних втрат, 3 тис. 582 грн 94 коп. — 3 % річних, 1 тис. 111 грн 41 коп. — пені.

Вищий господарський суд України зменшив на 9 тис. 22 грн 5 коп. суму основного боргу за січень 2011 р., тобто до 85 тис. 827 грн 88 коп.

В основу постанови суду касаційної інстанції покладено висновки про те, що відповідач як виконавець комунальних послуг під час розрахунку їх вартості у січні 2011 р. зобов'язаний керуватись розпорядженням Київської міської держав-

ної адміністрації (далі — КМДА) від 29 грудня 2010 р. № 1222 «Про встановлення тарифів на комунальні послуги з централізованого опалення і постачання гарячої води виконавцям цих послуг усіх форм власності для здійснення розрахунків з населенням, згідно з тарифами на теплову енергію, затвердженими Національною комісією регулювання електроенергетики України»² (далі — розпорядження КМДА № 1222). Тобто нові тарифи застосовуються з 1 лютого 2011 р.

Проте з такими висновками погодитись не можна.

Частинами 1 і 2 ст. 275 та ч. 6 ст. 276 ГК передбачено, що за договором енергопостачання енергопостачальне підприємство (енергопостачальник) відпускає електричну енергію, пару, гарячу і перегріту воду (далі — енергію) споживачеві (абоненту), який зобов'язаний оплатити прийняту енергію та дотримуватись передбаченого договором режиму її використання, а також забезпечити безпечну експлуатацію енергетичного обладнання, що ним використовується. Відпуск енергії без оформлення договору енергопостачання не допускається. Розрахунки за договорами енергопостачання здійснюються на підставі цін (тарифів), встановлених відповідно до вимог закону.

Як зазначено вище, 1 листопада 1999 р. сторони уклали договір, відповідно до п. 2.1 якого при виконанні його умов, а також вирішенні всіх питань, що не обумовлені ним, сторони зобов'язуються керуватись тарифами, затвердженими КМДА, Правилами користування тепловою енергією, Правилами технічної експлуатації тепловикористовуючих установок і теплових мереж, нормативними актами з питань користування та взаєморозрахунків за енергоносії, чинним законодавством України.

Згідно із положеннями ст. 1 Закону від 2 червня 2005 р. № 2633-IV «Про тепlopостачання» (далі — Закон № 2633-IV) у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин, тариф (ціна) на теплову енергію — це грошовий вираз витрат на виробництво, транспортування, постачання одиниці теплової енергії (1 Гкал) з урахуванням рентабельності виробництва, інвестиційної та інших складових, що визначаються згідно із методиками, розробленими центральним органом виконавчої влади у сфері тепlopостачання.

За приписами ст. 20 Закону № 2633-IV тарифи на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії затверджуються Національною

² Розпорядження втратило чинність, але було чинним на час виникнення спірних правовідносин.

комісією регулювання ринку комунальних послуг України (далі — НКРРКП) та органами місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законодавством.

Законом від 9 липня 2010 р. № 2479-VI «Про Національну комісію регулювання ринку комунальних послуг України» (далі — Закон № 2479-VI)³, що набрав чинності 22 липня 2010 р., внесено зміни до ряду законодавчих актів у сфері теплопостачання. Зокрема, відповідно до підпункту 2 п. «а» ст. 28 Закону від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать власні (самоврядні) повноваження із встановлення в порядку і межах, визначених законодавством, тарифів на побутові, комунальні (крім тарифів на теплову енергію, централізоване водопостачання та водовідведення, які встановлюються НКРРКП), транспортні та інші послуги.

Згідно із абз. 5 п. 2 ч. 1 та п. 4 ч. 1 ст. 6 Закону № 2479-VI НКРРКП встановлює тарифи на комунальні послуги суб'єктам природних монополій та суб'єктам господарювання на суміжних ринках, ліцензування діяльності яких здійснюється НКРРКП, а також визначає суб'єктів природних монополій, діяльність яких регулюється відповідно до цього Закону, та складає і веде галузеві реєстри таких суб'єктів господарювання.

ПАТ є суб'єктом природних монополій у сфері теплопостачання, якого включено до відповідного галузевого реєстру.

Таким чином, із 22 липня 2010 р. органи місцевого самоврядування позбавлені права встановлювати тарифи на теплову енергію, централізоване водопостачання і водовідведення для суб'єктів природних монополій, яким є позивач у цій справі.

Відповідно до п. 2 ст. 19 Закону № 2479-VI НКРЕ виконує функції державного регулювання у сфері теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення до закінчення процесу формування НКРРКП, що має бути завершено до 1 січня 2011 р. До встановлення НКРЕ тарифів на теплову енергію, транспортування теплової енергії магістральними та місцевими (розподільчими) мережами, постачання теплової енергії, а також тарифів на послуги централізованого водопостачання та водовідведення діють тарифи, що встановлені відповідно органами виконавчої влади та органами місце-

вого самоврядування в установленому законодавством порядку.

Керуючись наданими Законом № 2479-VI повноваженнями, НКРЕ 14 грудня 2010 р. прийняла постанову № 1729, якою було затверджено тарифи на теплову енергію АЕК. Ця постанова набрала чинності з 1 січня 2011 р.

Пунктом 13 Положення про Національну комісію регулювання електроенергетики України, затвердженого Указом Президента України від 21 квітня 1998 р. № 335/98, чинного на час виникнення спірних правовідносин, встановлено, що НКРЕ в межах своїх повноважень на основі та на виконання законодавства приймає рішення у вигляді постанов і розпоряджень, які є обов'язковими для виконання підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності, які здійснюють діяльність на оптовому ринку електроенергії, ринках газу, нафти та нафтопродуктів.

Отже, помилковими є висновки Вищого господарського суду України про те, що з 1 лютого 2011 р. згідно із розпорядженням КМДА № 1222 застосовуються нові тарифи з теплопостачання, оскільки, як зазначено вище, із 22 липня 2010 р. КМДА не може встановлювати тарифи на теплову енергію для суб'єктів природних монополій, а НКРЕ в межах повноважень, наданих Законом № 2479-VI, 14 грудня 2010 р. затвердила тарифи на теплову енергію АЕК.

Розпорядженням КМДА № 1222 було встановлено нові тарифи на комунальні послуги з централізованого опалення і постачання гарячої води для населення саме на виконання постанови НКРЕ № 1729.

Ураховуючи зазначені вище положення законодавства, суд касаційної інстанції дійшов передчасного висновку про безпідставність позовних вимог у частині стягнення 9 тис. 22 грн 5 коп. заборгованості за теплову енергію, поставлену у січні 2011 р.

За таких обставин заява ПАТ підлягає частковому задоволенню.

Підлягає задоволенню також і вимога ПАТ щодо покладення судового збору на відповідача, оскільки відповідно до ст. 111¹⁴ ГПК Верховний Суд України переглядає рішення господарських судів виключно на підставі і в порядку, встановлених цим Кодексом.

Згідно із ч. 4 ст. 49 ГПК стороні, на користь якої відбулося рішення, господарський суд відшкодовує мито за рахунок другої сторони.

Керуючись статтями 49, 111¹⁴, 111²³—111²⁵ ГПК, Судова палата у господарських справах Верховного Суду України постановила: заяву

³ Цей Закон у новій редакції (зміни внесено відповідно до Закону від 7 липня 2011 р. № 3610-IV) має назву «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг».

ПАТ задовольнити частково. Постанову Вищого господарського суду України від 6 лютого 2013 р. у справі № 5011-64/2345-2012 скасувати в частині зміни постанови Київського апеляційного господарського суду від 3 грудня 2012 р. в частині зменшення суми основного боргу до 85 тис. 827 грн 88 коп., а справу в цій частині направити на новий розгляд до суду касаційної інстанції.

Стягнути із ЖБК на користь ПАТ 860 грн 25 коп. судового збору за подання заяви про перегляд судового рішення Верховним Судом України у справі № 5011-64/2345-2012.

Видачу наказу доручити Господарському суду м. Києва.

Постанова є остаточною і може бути оскаржена тільки на підставі, встановленій п. 2 ч. 1 ст. 111¹⁶ ГПК.